

De minimis curat praetor

W.H. van Boom

[NTBR 2009/5, p. 169]

Als het gaat om futiliteiten in het privaatrecht, wordt vaak geschermd met de wijsheid 'de minimis non curat praetor'. Dat betekent zoveel als dat de praetor geen remedie tegen kleinigheden geeft. Hoewel de toepassing van dit idee al in de Digesten voorkwam (bijv. D.4.1.4 en D.4.III.9-11), duikt de spreuk zelf pas op in de 13^e eeuwse common law en de 17^e eeuwse continentale literatuur. Tot de dag van vandaag is zij is een 'onliner' gebleken die tot de verbeelding van juristen spreekt, want ook in de Draft Common Frame of Reference komen we haar tegen. Bij de bepalingen van het schadevergoedingsrecht vinden we namelijk *artikel VI. – 6:102: De minimis rule*, en die bepaalt: "Trivial damage is to be disregarded." Hoewel de toelichting op dit korte artikel nog ontbreekt, mag worden aangenomen dat daarmee bedoeld is dat triviale schade geen 'legally relevant damage' opleveren zoals de DCFR het kernbegrip van het schadevergoedingsrecht definieert, en dat triviale schade dus niet tot vergoedingsaanspraken leiden kan.

Ik vraag mij af hoe de opstellers van de DCFR oordelen over wat de Duitsers *Streuschäden*¹ noemen: een kleine schadepost in het vermogen van meerdere individuen die ontstaat door een wanprestatie of onrechtmatige daad van een veroorzaker die aldus veel individuen gelijkmatig benadeelt en daarmee de schade uitstrooit over (delen van) de maatschappij. Feitelijk bezien kan alles 'strooischade' zijn, als de feitelijke drempels om actie te ondernemen maar hoog genoeg zijn. Wat dat betreft verschilt het per casus en per land wat 'trivial damage' feitelijk bezien is, alleen al omdat de kosten van procederen verschillen. Hoe kleiner de schade, des te groter de kans dat men niet eens bij de praetor langs gaat.

De opstellers van de regel "Trivial damage is to be disregarded" hebben evenwel niet het oog op de feitelijke drempels die schade tot strooischade maken, omdat de regel stelt dat minimale schade niet vergoed *mag* worden. Ik zie nu twee mogelijkheden: ofwel *artikel VI. – 6:102* ziet niet op gevallen waarin veel benadeelden elk minimale schade lijden, ofwel de opstellers zijn van oordeel dat strooischade niet vergoed zou moeten worden. Die laatste mogelijkheid zou op gespannen voet kunnen komen te staan met andere onderdelen van de DCFR. Zo wordt namelijk ook bepaald dat men niet mag profiteren van een eigen fout en dat

¹ De terminologie is niet vast. Termen die men tegenkomt zijn bijv. Bagatelschäden, trifle loss, minor and widely dispersed damage of scattered and slight damage claims. Tzankova muntte voor ons recht de term 'strooischade' (die term vergt overigens onder juristen nog steeds uitleg: ik hoor deze vaker geassocieerd met Sinterklaas en pekeldan met het onderwerp waar we hier mee van doen hebben).

men kan worden gedwongen tot afgifte van de aldus verkregen winst wegens 'unjust enrichment' als zijnde ongerechtvaardigd verrijkt ten nadele van een ander.²

Dan blijft naar het lijkt de eerste mogelijkheid over. Dat zou betekenen dat de regel eigenlijk luidt: "Trivial damage is to be disregarded unless it concerns damage that is individually minor but suffered by many and thus widely dispersed over society."

Ik durf niet te zeggen of dat een betere regel zou opleveren. Zouden gestrooide benadeelden individueel gecompenseerd moeten worden, ook als de kosten daarvan redelijkerwijs prohibitief zouden moeten zijn? Wellicht zijn de drempels die de verschillende Europese landen feitelijk opwerpen – in termen van griffiegelden, advocatenkosten et cetera – juist een uiting van wat men ter plaatse als futiliteit ziet. Zo bezien is het strooischade-debat gewoon onderdeel van de algemene discussie over toegang tot recht. En dan moet de discussie vooral gaan over de drempels in verhouding tot de maatschappelijke belangen. Met andere woorden: is het erg dat gestrooide benadeelden het er bij laten zitten? Dat hangt er vermoedelijk van af. Het maatschappelijk belang vergt in bepaalde gevallen zeker dat strooischade *uitblijft*, maar het is zeer de vraag of het ook vergt dat grote kosten worden gemaakt om eenmaal geleden strooischade weer aan individuele benadeelden te *vergoeden* c.q. *herstellen*. Misschien doet de praetor er dus verstandiger aan om na te denken over andere manieren van maatschappelijk herstel. En intussen hebben we de eerste glosse op artikel VI. – 6:102 DCFR.

² Zie bijv. Art. VII. – 4:105 DCFR. Kennelijk kan dit ook als de winst groter is dan de verarming; vgl. namelijk art. VII. – 4:107 DCFR. Zie voorts Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law Draft Common Frame of Reference (DCFR) Outline Edition, Prepared by the Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law (Acquis Group) Based in part on a revised version of the Principles of European Contract Law, Edited by Christian von Bar, Eric Clive and Hans Schulte-Nölke and Hugh Beale, Johnny Herre, Jérôme Huet, Matthias Storme, Stephen Swann, Paul Varul, Anna Veneziano and Fryderyk Zoll, München: Sellier 2009, p. 90.